

การศึกษาเพลงละครร้องกลุ่มคณะละครร้องปรีดาลัยจากแผ่นเสียงโบราณ

The Study of Pridalai Theatre Troupe's Musical Songs from Gramophone Records

ธรรณัฐ หินอ่อน

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลำดับความเป็นมาการบันทึกแผ่นเสียงกลุ่มคณะละครร้องปรีดาลัย 2) ศึกษาประเภทเพลงละครร้องกลุ่มคณะละครร้องปรีดาลัยจากแผ่นเสียงโบราณ 3) ศึกษาองค์ประกอบเพลงละครร้องกลุ่มคณะละครร้องปรีดาลัยจากแผ่นเสียงโบราณ ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ การศึกษาทางดนตรีวิทยา การศึกษาแผ่นเสียง ผลการวิจัยพบว่า “ละครแบบปรีดาลัย” เกิดขึ้นสมัยปลายรัชกาลที่ 5 และเลิกเล่นในสมัยรัชกาลที่ 7 ต่อมาลูกศิษย์ที่เป็นนักแสดงได้ออกมาตั้งคณะละครร้องโดยยังคงแสดงแบบละครปรีดาลัย เรียกศิษย์กลุ่มนี้ว่า “กลุ่มคณะละครร้องปรีดาลัย” มี 11 คณะ พบเพียง 4 คณะ ที่บันทึกแผ่นเสียง ได้แก่ คณะนาครบันเทิง คณะเทพบันเทิง คณะปราโมทย์นครและคณะปรีดาลัยที่ฟื้นฟูขึ้นใหม่ การบันทึกแผ่นเสียงเพลงละครร้องเริ่มต้นปลายรัชกาลที่ 6 พบภาพหน้าแผ่นเสียง 5 ตราสินค้า คือ พาร์โลโฟน โอดีน ฮีสมาสเตอร์สวอยส์ โพลีโฟนและตราบัว เพลงที่บันทึกแบ่งออกเป็นสองประเภท (1) เพลงไทยเดิมประเภทเพลงเกร็ดสองชั้น (2) เพลงละครร้องที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ สำหรับองค์ประกอบของเพลงละครร้อง พบว่า รูปแบบและวิธีการขับร้องเน้นเรื่องราวบทละครเป็นสำคัญ มีการออกคำร้องชัดเจน มีลูกคู่ร้องเอื้อนแทรกในทำนองร้อง ส่วนบทละครที่ใช้ในการขับร้องบางเรื่องยังคงใช้ตามบทละครอย่างเก่า บางเรื่องถูกปรับปรุงดัดแปลงและตัดทอนให้มีความเหมาะสมกับการบันทึกแผ่นเสียง วงดนตรีที่ใช้ได้แก่ วงปี่พาทย์ไม้แข็ง วงปี่พาทย์ไม้นวม วงเครื่องสายผสมฆ้อง ออแกน บางครั้งใช้ซออู้สืบลอไปกับ ขับร้อง การตั้งชื่อเพลงมีความเป็นอิสระปรับเปลี่ยนไปตามบทละครหรือผู้ประพันธ์

คำสำคัญ: กลุ่มคณะละครร้องปรีดาลัย / เพลงละครร้อง / แผ่นเสียงโบราณ / สยาม

Abstract

The study aimed to: 1) trace the sequence of Pridalai Theatre Troupe's song recording; 2) study the classification of songs from Pridalai's *Lakhon Rong* (Thai Opera) from gramophone records; and 3) examine the components of Pridalai's songs from gramophone records. This is a qualitative study which places emphasis on the studying of history, musicology, discography, and discology. The study reveals that "Pridalai's musical style" became known during the end of King Rama V's reign and completely ended during the reign of King Rama VII. Later, some former actors from the Pridalai Troupe started forming their new *Lakhon Rong* troupes known as "The Group of Pridalai's *Lakhon Rong*"; they, however, still followed and maintained Pridalai's performance style. The group consisted of 11 troupes but only 4 troupes – Nakhon Bunterng Troupe, Thepbunterng Troupe, Pramote Nakhon Troupe, and New Pridalai Troupe – had the opportunity to record the songs. The recording of *Lakhon Rong*'s songs began during the end of King Rama VI's reign; these records were made under five different record labels: Parlophone, Odeon, His Master's Voice, Polyphon, and Bua. The recorded songs can be categorized into two groups: (1) the classical Thai songs called *Kred Song Chun*, and (2) the newly composed *Lakhon Rong* songs. In studying the components of the songs, the results showed that the play scripts were the main focus in choosing the format and singing style. The enunciation in the singing was clear. There was also a chorus group accompanied with the main melody. Some play scripts remained the same as the original scripts; otherwise, to some extent, some scripts were improved, adapted, and deleted to suit the recordings. The types of musical orchestra found in the use were *Piphat Mai Khaeng* (orchestra using hard mallets), *Piphat Mai Nuam* (ensemble using padded mallets), *Khrueang Sai* with *Khim* (string ensemble with hammered dulcimer), organs, and sometimes *Saw U* (low voiced bowed string) accompanied with singing. Song titles were freely given depending on the composers' choice and the play scripts.

KEYWORDS: PRIDALAI TROUPE / MUSICAL SONGS / GRAMOPHONE RECORDS / SIAMESE

บทนำ

ละครเรื่องเป็นศิลปะการแสดงแบบใหม่ที่กำเนิดขึ้นในตอนปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ถือเป็นละครเวทีแบบหนึ่งของไทยที่ใช้การขับร้องและดนตรีดำเนินเรื่องราวตลอดเรื่อง เดิมอาจสอดคล้องกับทฤษฎีเป็นลักษณะบทละครแต่ไม่มากนัก สิ่งสำคัญคือการใช้การขับร้องเป็นหลัก ผู้แสดงจะร้องนำเป็นต้นบท มีลูกคู่เป็นผู้ทูลร้องเอื้อนเป็นหมู่ หรือร้องข้อความต่อจากต้นบท นอกจากนี้ลูกคู่ในละครเรื่องยังมีบทบาทในการบรรยายเรื่อง การบรรยายตัวละคร บรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยนั่งร้องอยู่ด้านข้างโดยไม่ปรากฏตัว (พูนพิศ อมาตยกุล และ ชมนาด กิจจันทร์, 2556) นอกจากบางฉากที่มีตัวละครอยู่หลายคน อาจจะช่วยกันร้องทำหน้าที่เป็นลูกคู่ไปด้วย จะเห็นได้ว่าละครเรื่องแบบไทยนี้เป็นรูปแบบที่ปรุงขึ้นใหม่ โดยได้รับวัฒนธรรมจากตะวันตกประสมกับรูปแบบไทยทำให้เกิดเป็นละครเรื่องไทยแบบใหม่

ละครเรื่องที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ พระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าวรรณกร กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์ (พระยศในสมัยรัชกาลที่ 5 ต่อมาในรัชกาลที่ 6 เป็นพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต) พระองค์ทรงเป็น “พระบิดาละครเรื่อง” ทรงได้ริเริ่มสร้างละครเรื่องอย่างไทย โดยมีหม่อมต่วน พระชายาผู้มีความสามารถทางการละคร และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาละครของกรมพระนครสวรรค์วรพินิต ในปีพุทธศักราช 2448 ทรงตั้งคณะละครนฤมิตรขึ้น ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นละครหลวงนฤมิตร แสดงในโรงละครวิมานเนรมิตร ภายหลังโรงละครถูกไฟไหม้ ทำให้เครื่องละคร เครื่องดนตรีเสียหายเป็นจำนวนมาก และเกิดเหตุให้ต้องหยุดงานละคร เพราะไม่มีโรงละครแสดง ภายหลังได้ทรงสร้างโรงละครขึ้นใหม่ที่วังแพรงนรา อยู่ถนนเฟื่องนคร ประทานชื่อว่า “โรงละครปริตาลัย” โดยเปิดให้คนได้เข้าชมโดยต้องซื้อตั๋วเพื่อเข้าชม และเป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ละครของกรมพระนรา มีชื่อใหม่ว่า “ละครปริตาลัย” ตามชื่อของโรงละคร

ละครเรื่องของปริตาลัยนี้ ใช้นักแสดงหญิงล้วน แต่งตัวตามเนื้อเรื่อง ดำเนินเรื่องด้วยการขับร้องและออกท่าทางตามบท ทำบทให้เป็นแบบสมัยใหม่ หลายเรื่องเป็นบทละครแนวตลก (Comedy) (พูนพิศ อมาตยกุล และ ชมนาด กิจจันทร์, 2556) ละครเรื่องที่ขึ้นชื่อเสียงมากที่สุดในช่วงนั้น คือ เรื่องสาวเครือฟ้า ทรงได้ต้นแบบมาจากมหาอุปรากรเรื่อง มาตามบัตเตอร์ฟลาย (Madame Butterfly) รัชกาลที่ 5 ทรงโปรดปราน เป็นอย่างมาก สามารถกล่าวได้ว่าละครเรื่องอย่างใหม่นี้ถือเป็นที่ยอมรับของคนชาววังซึ่งจะมีงานแสดงอยู่บ่อยครั้งตามวาระต่าง ๆ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ช่วงต้นรัชกาลจนถึงประมาณพุทธศักราช 2456 ละครปริตาลัยได้หยุดแสดงไปด้วยสาเหตุหลายประการ แต่ก็ไม่ได้ทำให้

ละครร้องแบบกรมพระนราฯ หายไป กลับได้รับการปรับเปลี่ยนและสร้างคณะละครร้องแบบปราสาทขึ้นมาหลายคณะ คณะละครที่เกิดขึ้นนี้เป็นลูกศิษย์ของท่านที่ยังคงแสดงละครร้องแบบปราสาทต่อมาอีกหลายคณะ บางคณะยังคงแสดงในโรงละครปราสาทไม่ว่าจะเป็นหัวหน้าคณะและตัวละครเอกยังเป็นศิษย์ของปราสาท จึงทำให้ละครร้องแบบปราสาทได้แสดงเรื่อยมาตลอดถึงปลายรัชกาลที่ 6 เช่น คณะปราโมทย์ คณะปราโมทย์เมือง คณะประเทืองไทย คณะวิไลกรุง คณะไฉวเวียง คณะเสรีสำเร็จ คณะบันเทิงไทย และคณะนาครบันเทิง เป็นต้น ได้รับความนิยมาจนถึงรัชกาลที่ 7 (กรมศิลปากร, 2533) ส่วนละครของกรมพระนราฯ นั้นได้หยุดเล่นไปเมื่อครั้งที่ท่านสิ้นพระชนม์ตั้งแต่เดือนตุลาคม พุทธศักราช 2474 โรงละครที่เกิดขึ้นครั้งสุดท้ายคือ โรงละครนาครบันเทิงของ แม่ขุนนาคและโรงละครเทพบันเทิงของแม่ชม้อย ถือได้ว่าเป็นยุคสิ้นสุดของละครร้อง

เพลงในละครร้องต่าง ๆ ของละครร้องกรมพระนราฯ ในเรื่อง **สาวเครือฟ้า ตึกดาวยอดรัก ขวตแก้วเจียรนัย** ฯ ถือเป็นผลงานที่แสดงถึงความอัจฉริยะทางดนตรีของท่าน โดยจะเห็นได้ว่าท่านได้ทรงเลือกบรรจุเพลงโดยเลือกจากเพลงของเก่า และทรงนิพนธ์เพลงเพื่อบรรจุเพลงลงในละครแต่ละเรื่อง ซึ่งการเลือกใช้บทเพลงในละครร้องของกรมพระนราฯ แสดงให้เห็นว่าทรงให้ความสำคัญกับบทเพลงที่ใช้ในละครร้องเป็นอย่างมาก เพราะบทเพลงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่องราวแทนการเจรจา นอกจากนี้ทรงได้ประพันธ์เพลงสำหรับเพื่อใช้ในละครร้องโดยเฉพาะไว้มากมายและได้ถ่ายทอดให้กับศิษย์ นักแสดงในคณะละครปราสาทได้ใช้แสดงเรื่อยมา

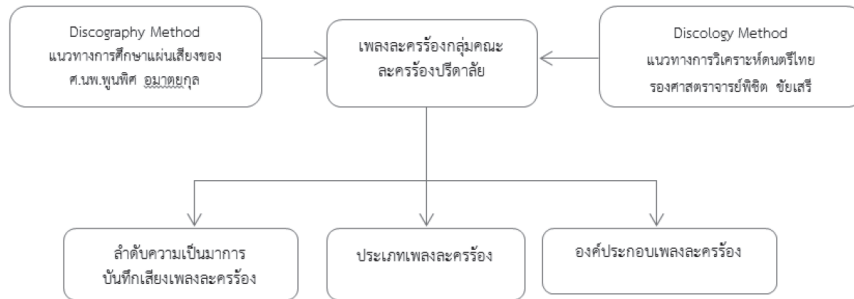
เพลงละครร้องของคณะละครปราสาทได้สืบทอดโดยกลุ่มลูกศิษย์นักแสดงของคณะละครปราสาท บางครั้งได้ออกมาตั้งคณะเอง หรือบางครั้งก็ไปร่วมแสดงกับคณะอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในภายหลัง ดังจะเห็นได้จากบทละครที่ถูกตีพิมพ์เพื่อใช้จำหน่ายและเป็นสื่อบันทึกในการแสดงแต่ละครั้งในอดีตเป็นจำนวนมาก ข้อมูล สื่อบันทึกบทละครนี้ได้ปรากฏชื่อเพลงที่ใช้ประกอบในบทละครตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง แต่มิได้ปรากฏการบันทึกโน้ตเพลงแต่อย่างใด จึงทำให้เพลงละครร้องมีแต่เพียงรายชื่อเพลงเท่านั้น บางเพลงก็ยังคงใช้ในการแสดงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน บางเพลงก็สูญหายยากต่อการสืบค้นข้อมูล บางเพลงยังปรากฏชื่ออยู่ในบทละครแต่ก็ไม่ทราบทำนองเพลง ประเด็นดังกล่าวนี้จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการศึกษาค้นคว้า

ในปีพุทธศักราช 2551-2553 ราชบัณฑิตสถานได้ตั้งคณะกรรมการพิจารณาเพลงละครร้อง โดยครูสุตจิตต์ ดุริยประณีต เป็นประธานชำระเพลงละครร้อง โดยมีคณะกรรมการทำงานประกอบด้วย อาจารย์จิรัส อัจฉนรงค์ (ศิลปินแห่งชาติ) ชนก สาคริก (ราชบัณฑิต) รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิท ชันธศิริ รองศาสตราจารย์อรรพวรรณ บรรจงศิลป์

ครูไพฑูรย์ เฉยเจริญ ครูประสิทธิ์ คุ่มทรัพย์ ผศ.ณรงค์ เขียนทองกุล ศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด กิจจันทร์ ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ และครูสมชายทับพร โดยมีศาสตราจารย์นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล ศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด และนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 3 คน ทำงานระหว่างปี พุทธศักราช 2550–2554 (พูนพิศ อมาตยกุล และ ชมนาด กิจจันทร์, 2556) คณะกรรมการวิเคราะห์หลักฐานขั้นต้น จากบทละครเรื่องทั้งสิ้น 169 เรื่องและสืบค้นจากแผ่นเสียงบางส่วน พบเพลงละครเรื่องจำนวน 503 เพลง แต่ก็ยังมีสูญหายอีกมาก ซึ่งพบเพียงรายชื่อเพลงเสียงส่วนใหญ่ ส่วนการสืบค้นทำนองนั้นยากต่อการค้นหาข้อมูล ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา **“เพลงละครเรื่องกลุ่มคณะละครเรื่องปริดาลัยจากแผ่นเสียงโบราณ”** ซึ่งเป็นหลักฐานที่สามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเพลง ละครเรื่องทั้งยังสามารถแสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ดนตรีเกี่ยวกับละครเรื่องได้ด้วยเช่นกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเพลงละครเรื่องกลุ่มคณะละครเรื่องปริดาลัยจากแผ่นเสียงโบราณ ผู้วิจัยได้นำแนวทางของศาสตราจารย์นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล และงานวิจัยต้นแบบการศึกษาแผ่นเสียงของนักวิชาการในต่างประเทศ ได้แก่ Mitchell (2017), Wells (2010) และ Yampolsky (2013) เพื่อเชื่อมโยงและพัฒนารอบแนวคิดของการวิจัย คือ แนวคิดการศึกษาข้อมูลจากฉลากแผ่นเสียง (discography) ในการศึกษาประวัติศาสตร์ทางดนตรีจากการจัดระบบข้อมูล ได้แก่ สีของฉลากบนแผ่นเสียง หมายเลขรหัสการผลิต สัญลักษณ์ประเภทของแผ่นเสียง ชื่อประเทศที่ผลิต ชื่อเรื่องละครเรื่อง ชื่อเพลง ชื่อนักร้อง ชื่อคณะละครเรื่อง ประเภทดนตรีที่บรรเลง เป็นต้น และแนวคิดการศึกษาข้อมูลภายในแผ่นเสียง (discology) เพื่อศึกษาเนื้อหาสาระทางดนตรีและองค์ประกอบเพลงละครเรื่องในแผ่นเสียงโบราณ ได้แก่ รูปแบบและวิธีการการขับร้อง บทละครเรื่อง วงดนตรีที่ใช้ในการบันทึกแผ่นเสียงและการตั้งชื่อเพลงละครเรื่องจากแนวคิดดังกล่าวถือได้ว่าเป็นแนวคิดที่สำคัญในการวิจัยเพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ตามกรอบและเป้าหมายของการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลำดับความเป็นมาการบันทึกแผ่นเสียงของกลุ่มคณะละครร้องปรีดาไล้
2. เพื่อศึกษาประเภทเพลงละครร้องกลุ่มคณะละครร้องแบบปรีดาไล้จากแผ่นเสียงโบราณ
3. เพื่อศึกษาองค์ประกอบเพลงละครร้องกลุ่มคณะละครร้องปรีดาไล้

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้แนวทาง discography และ discology เพื่อศึกษาเพลงละครร้องกลุ่มคณะละครร้องปรีดาไล้จากแผ่นเสียงโบราณ มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิได้แก่ข้อมูลแผ่นเสียงโบราณที่เก็บไว้ในสถานที่ ได้แก่ 1) อาศรมวิทยา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล 2) หอสมุดดนตรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 หอสมุดแห่งชาติ และข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลเอกสารสำเนาบทละครจากแหล่งข้อมูล ได้แก่ 1) ห้องสมุดหนังสือหายาก หอสมุดแห่งชาติ และ 2) ศูนย์นราธิปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยศึกษาข้อมูลเอกสารทางประวัติศาสตร์ละคร บทร้อง และแผ่นเสียงโบราณ และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากฐานข้อมูลออนไลน์ ได้แก่ 1) สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2) หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร 3) หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ 4) หอสมุดและคลังความรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล

1.2 การสัมภาษณ์ข้อมูลผู้เชี่ยวชาญแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญแผ่นเสียงโบราณ ผู้เชี่ยวชาญด้านคีตศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรี

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล

2.1 การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากสลากแผ่นเสียงโบราณ โดยใช้แนวคิด **discography** และแนวทางการศึกษาแผ่นเสียงของศาสตราจารย์นายแพทย์ พูนพิศ อมาตยกุล (2540) เพื่อศึกษาข้อมูลที่ปรากฏบนแผ่นเสียงเพื่อศึกษาและเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์การบันทึกแผ่นเสียงเพลงละครร้อง

2.2 การวิเคราะห์เนื้อหา จากเสียงที่ปรากฏในแผ่นเสียงโบราณโดยใช้แนวคิด **discology** เพื่อศึกษาทำนองร้อง ทำนองดนตรีและเพื่อถอดโน้ตเพลงและบันทึกเป็นโน้ตแบบอักษรไทย

2.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเพลงละครร้อง โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์เพลงไทยของ รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี (2559) เลือกใช้วิธีการวิเคราะห์แบบเลือกประเด็น (selective approach)

2.4 ตรวจสอบข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ

2.5 นำเสนอข้อมูล

ผลการวิจัย

การศึกษาเพลงละครร้องกลุ่มคณะละครร้องปรีดาลัยจากแผ่นเสียงโบราณได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ลำดับความเป็นมาการบันทึกแผ่นเสียงของกลุ่มคณะละครร้องปรีดาลัย

การศึกษาลำดับความเป็นมาการบันทึกแผ่นเสียงของกลุ่มคณะละครร้องปรีดาลัยพบว่า นักแสดงเก่าหรือศิษย์ของละครปรีดาลัยได้แยกออกมาตั้งคณะใหม่หลายคณะ ผู้วิจัยถือว่าเป็นกลุ่มคณะละครร้องปรีดาลัย เพราะยังคงรูปแบบการแสดงละครร้องอย่างปรีดาลัย เช่นเดิม จากการศึกษาเอกสารละครร้อง: ประวัติและความเป็นมาในรอบหนึ่งร้อยปี จากอาศรมดนตรีวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล ได้พบประวัติคณะละครร้องใน ยุคเฟื่องฟูนั้นจำนวน 61 คณะ (พูนพิศ อมาตยกุล และ ชมนาด กิจจันทร์, 2556) เมื่อพิจารณาข้อมูลลำดับความเป็นมาละครร้องสามารถอนุมานได้ว่านักแสดงเก่าหรือศิษย์ของละครปรีดาลัยได้ตั้งคณะละครร้องขึ้นใหม่ได้พบเพียง 10 คณะ นอกจากนี้ยังพบการฟื้นฟูคณะละครร้องปรีดาลัยอีกครั้ง รวมเป็น 11 คณะ ซึ่งจะอธิบายความเป็นมาของแต่ละคณะโดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักแสดงเก่าและลูกศิษย์ของละครร้องปริตาลัยที่แยกออกมาตั้งคณะเป็นของตนเอง ซึ่งรูปแบบการแสดงยังคงยึดหลักตามแบบอย่างละครปริตาลัยแต่มีการปรับปรุงพัฒนาการแสดงให้ทันสมัยมากขึ้น มีจำนวน 7 คณะ ได้แก่ **คณะปราโมทย์ คณะปราโมทย์เมือง คณะบันเทิงไทย คณะไฉวเวียง คณะแม่แก้ว คณะปราโมทย์สมัย และคณะปราโมทย์นคร** ทุกคณะยังคงรูปแบบการแสดงแบบปริตาลัย อาจจะปรับเปลี่ยนไปบ้าง เช่น การใช้บทละครที่ประพันธ์ขึ้นเอง แต่ยังคงใช้เพลงที่บรรจุในบทละครตามแบบกรมพระนราฯ ทรงประพันธ์ บางคณะปรับเปลี่ยนการนำเสนอให้มีความทันสมัยขึ้น

กลุ่มที่ 2 นักแสดงเก่าและลูกศิษย์ของละครร้องปริตาลัยเช่นกัน แต่ช่วงแรกของกลุ่มนี้ได้ออกมาเป็นนักแสดงให้กับกลุ่มคณะละครร้องของคณะปราโมทย์ ภายหลังจึงแยกออกมาตั้งคณะเอง ซึ่งกลุ่มคณะละครร้องนี้ ยังคงแนวคิดและใช้ประสบการณ์การแสดงจากละครปริตาลัย สามารถพัฒนารูปแบบ การแสดงของคณะปราโมทย์ มีจำนวน 3 คณะ ได้แก่ **คณะเทพบันเทิง** ของแม่ช้อย คังชะรัตน์ **คณะบันเทิงสยาม** ของแม่เยื่อน ศรีไกรวิน และ**คณะนาครบันเทิง** ของแม่บุญนาถ กัลยาณมิตร

กลุ่มที่ 3 คณะละครร้องปริตาลัยที่ฟื้นฟูขึ้นใหม่ แต่ได้ปรับปรุงเพลงที่ใช้ในการแสดงใหม่ ในพุทธศักราช 2476 โดยพระนางเธอลักษมีลาวัณ (พระมเหสีในรัชกาลที่ 6) พระธิดาในกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ พระนามแฝงว่า “ปัทมะ” ทรงฟื้นฟูละครร้องโดยใช้ชื่อว่า ละครปริตาลัย โดยใช้ชายจริงหญิงแท้ในการแสดง มีเพลงร้อง รูปแบบเพลงที่ใช้ในการแสดง ทรงปรับปรุงให้มีทั้งทำนองไทยและไทยสากล แสดงในโรงละครปริตาลัย นอกจากนี้ยังแสดงที่ศาลาเฉลิมกรุง เรื่องที่ใช้แสดง ได้แก่ เรื่องตุ๊กตายอดรักและขวดแก้วเจียรไน ออกแสดงตามโรงและจัดเพื่อการกุศลอย่างต่อเนื่องและแสดงครั้งสุดท้ายเมื่อพุทธศักราช 2488-2489 ที่ศาลาเฉลิมนคร หลังจากนั้นเลิกทำละครและทรงประพาสยุโรป

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาที่เป็นประโยชน์ต่อศึกษาการบันทึกแผ่นเสียงของคณะละครแต่ละคณะต่อไป เมื่อสืบค้นข้อมูลการบันทึกแผ่นเสียงจากจำนวน 11 คณะ พบว่ามีเพียง 4 คณะ ที่ได้บันทึกแผ่นเสียง คือ คณะละครร้องนาครบันเทิง คณะละครร้องเทพบันเทิง คณะละครร้องปราโมทย์นคร และคณะละครปริตาลัย โดยพบว่ามีจำนวน 175 หน้าจาก 5 ตราสินค้าได้แก่ 1) ตราพาร์โลโฟน (Parlophon) 2) ตราฮิสมาสเตอร์สวอยส์ (His Master's Voice) 3) ตราโพลีโฟน (Polyphon) 4) ตราโอเดียน (Odeon) 5) ตราบัว โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตราพาร์โลโฟน (Parlophon)

พาร์โลโฟน ก่อตั้งโดย ลินด์สตอร์ม (Carl Lindström) เมื่อพุทธศักราช 2439 (ค.ศ. 1896) ที่ประเทศเยอรมนีต่อมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2466 ได้เข้ามาตั้งสาขาย่อยในสหราชอาณาจักร ประสบความสำเร็จจากการจัดจำหน่ายแผ่นเสียงเพลงแจ๊ส ลักษณะฉลากของตราพาร์โลโฟน หลายสี เช่น ม่วง แดง สีเขียว เป็นต้น

หลังจากสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ลินด์สตอร์ม ได้กลับเข้ามายังตลาดแผ่นเสียงของสยามอีกครั้ง ได้นำผลงานการบันทึกของ เบคา แกรนด์ เรคคอร์ด คัทซ์ (Beka Grand Record) เคท บราเธอร์ส (Katz Brothers) และเสื่อ (Suea) มาผลิตซ้ำโดยผลิตเป็นชุดติดต่อกันตั้งแต่ชุดที่ 1-128 ประกอบด้วยแผ่นเสียงหลายแผ่นต่อเนื่องกัน บางแผ่นระบุปีบันทึกไว้ว่าเป็นปีพุทธศักราช 2468 (ค.ศ. 1925) ซึ่งอาจจะหมายถึงปีที่จำหน่ายแผ่นเสียงเหล่านี้ที่มีเลขปรากฏตั้งแต่ **25639-25912** ส่วนหมายเลขการผลิตพบว่าตั้งแต่ **205-273** ซึ่งมีฉลากสีแดงเข้ม บางแผ่นลงปีที่ผลิตไว้ว่าเป็นปี 2470 (ค.ศ. 1927) และปรากฏเลข **B18001 ถึง B18199** (สีแดงเข้ม) ข้อมูลในแคตตาล็อกของโลราโฟน ปรากฏหมายเลข **80000** ไว้และลงหมายเลขแผ่นสำหรับการผลิตซ้ำไว้ตั้งแต่ 500-559

พาร์โลโฟนยังได้ผลิตแผ่นเสียงกว่า 30 ชุด ซึ่งเป็นการบันทึกของสยามมิส เฟเวอร์ริท (แผ่นเสียงสำหรับ ผู้มีบรรดาศักดิ์) ตั้งแต่หมายเลข **B18224-B18253** (สีม่วงอ่อน) หมายเลขกำกับตั้งแต่ **B18500-B18589** (สีแดงเข้ม) **B18701-B18761** (สีเขียว) และ **B18802-B18808** และ **B18900-B18903** (สีน้ำเงินเข้ม)

การบันทึกแผ่นเสียงเพลงละครร้อง พบข้อมูลพบแผ่นเสียงละครร้องเรื่องสาวเครือฟ้า จำนวน 2 ชุดซึ่งมีฉลากสีแดงเข้มเช่นกัน ชุดที่ 1 หมายเลขแผ่น **B18173-5 (25825)-B18173-16 (25836)** แต่น่าจะเริ่มผลิตตั้งแต่หมายเลข **B18173-1 (25821)-B18173-16 (25836)** รวมจำนวน 16 หน้า แผ่นเสียงชุดนี้ขับร้องโดยแม่บุญนาคนและพวก ใช้วงดนตรีพิณพาทย์ น่าจะบันทึกแผ่นเสียงในระหว่างปีพุทธศักราช 2468 (ค.ศ. 1925) โดย เบคา แกรนด์ เรคคอร์ด คัทซ์ (Beka Grand Record) ส่วนแผ่นเสียงละครร้องละครร้องเรื่องสาวเครือฟ้า ชุดที่ 2 หมายเลขแผ่นคือ **B18507-1 (82331) ถึง B18507-16 (82346)** แผ่นเสียงชุดนี้ ขับร้องโดยแม่บุญนาคนกับพวก ใช้วงเครื่องสาย ขิม ออแกน เมื่อพิจารณาจากหมายเลขแผ่นอนุมานได้ว่า น่าจะมีการผลิตซ้ำจากการบันทึกของสยามมิส เฟเวอร์ริท (แผ่นเสียงสำหรับผู้มีบรรดาศักดิ์) ซึ่งในระยะเวลาที่แตกต่างกันดังจะเห็นได้จากหมายเลขรหัสที่แตกต่างกัน

จากข้อมูลยังแผ่นเสียงโดยแบ่งตามระบบหมายเลขแผ่นออกเป็นสองหมวด คือ หมายเลขแผ่น **25837-25842** ซึ่งระบุหน้าแผ่นว่าเป็นละครร้องเรื่องสามก๊ก เมื่อพิจารณา รหัสการผลิต (matrix number) ปรากฏพบรหัสการผลิต หมายเลข **255-1(8)-255-6(8)** ซึ่งสามารถตีความได้ว่า ตัวเลขในวงเล็บนั้นหมายถึงแผ่นเสียงชุดนี้มีจำนวน 8 หน้า แสดงว่า ยังขาดรหัสการผลิต อีกจำนวน 2 รหัสคือ **255-7(8)** และ **255-8(8)** ถ้าพิจารณานับตาม หมายเลขแผ่นเสียงจะพบว่า แผ่นเสียงมีหมายเลขแผ่นตั้งแต่ **25837-25844** ซึ่งได้ระบุหน้า แผ่นว่า **1927** อนุมานได้ว่าแผ่นเสียงชุดนี้ผลิตจำหน่ายในปีพุทธศักราช 2470 (ค.ศ. 1927)

นอกจากนี้ยังพบการผลิตซ้ำแผ่นเสียงละครร้องเรื่องสามก๊ก ซึ่งระบุข้อมูลสามส่วนคือ หมายเลขแผ่น **25837-25842** รหัสการผลิต **255-1(8)-255-6(8)** แต่ได้เพิ่มเติมหมายเลข แผ่นอีกระบบเข้าไปบนหน้าแผ่นคือ **B18174-1** ถึง **B18174-6** น่าจะมีจำนวน 8 หน้า และ ผลิตซ้ำในปีเดียวกัน

ส่วนแผ่นเสียงเรื่องหัวอกอำมาตย์ หมายเลขแผ่น **B18512-1 (82412)-B18551-10 (82433)** แผ่นเสียงเรื่องกรรมแห่งความรัก ฉลากสีแดงเข้ม **B18531-3 (823583-0)** ถึง **B18532-6 (82775)** จากบันทึกนาย ต.เจ็กชวนระบุไว้ว่า เรื่องกรรมแห่งความรักได้บันทึก แผ่นเสียงในปี 2471 (ค.ศ. 1928) และ การบันทึกแผ่นเสียงเพลงละครร้องอื่น ๆ ซึ่งไม่ระบุชื่อ เรื่อง ระบุเพียงแค่เพลง เช่น แผ่นเสียงหมายเลข **B18726-1 (82520)** ฉลากสีเขียว เพลงหวาน มะโน เป็นต้น อนุมานได้ว่าคงจะบันทึกแผ่นเสียง ในปีพุทธศักราช 2471 (ค.ศ. 1928) เช่นกัน

ตราฮิสมาสเตอร์สวอยส์ (His Master's Voice)

แผ่นเสียงตราฮิสมาสเตอร์สวอยส์ หรือ แผ่นเสียงตราสุนัข เป็นของบริษัทกราโมโฟน คอมพานี (Gramophone Company) ในปีพุทธศักราช 2453 (ค.ศ. 1910) ได้เปลี่ยนตรา สินค้าบนฉลากแผ่นเสียงจากรูป “เทพธิดานั่งบนแผ่นเสียง” (Angel Trademark) มาเป็น รูปสุนัขชิปเปอร์ (Nipper) การบันทึกเสียงในสยามบริษัทกราโมโฟน คอมพานี ได้ส่งวิศวกร มาบันทึกเสียงในอยู่หลายครั้ง พบหลักฐานการบันทึกเสียง ครั้งแรกในปี พุทธศักราช 2446 (ค.ศ. 1903) จนถึงปีพุทธศักราช 2473 (ค.ศ. 1930)

การสืบค้นพบแผ่นเสียงละครร้องเรื่องสาวเครือฟ้า เป็นแผ่นเสียงตราสุนัขฉลาก สีเหลือง บันทึกแผ่นเสียงโดยคณะละครคอนปราโมทย์นคร พบจำนวน 16 หน้า สันนิษฐาน ว่าการบันทึกแผ่นเสียงครั้งนี้ คงมีมากกว่า 20 หน้า ตัวอย่างหมายเลขแผ่นที่พบ คือหมายเลข **P9093 / GC-16-14757-P9094/GC-16-14760** ปรากฏรหัสการผลิต (matrix number) บันทึกที่ด้านในขอบแผ่นเสียง คือ **BX2096-BX2099** ซึ่งบันทึกโดยอาเธอร์ เจมส์ ทไวน์

บันทึกแผ่นเสียงในปีพุทธศักราช 2469 (ค.ศ. 1926)

ตราโพลีโฟน (Polyphon)

บริษัทโพลีโฟนได้เดินทางมาที่สยามเพียงแค่ครั้งเดียว เพื่อบันทึกเสียงให้กับนาย ต.เจ๊กชวน ซึ่งได้ปรากฏคำบรรยายเขียนกำกับไว้ที่หน้าแผ่นไว้ว่า “นายต.เจ๊กชวน อัดพิเศษ” จากหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายต.เจ๊กชวน ได้บันทึกไว้ว่า ได้บันทึกเพลง ละครร้องในปีพุทธศักราช 2471 เป็นการบันทึกแผ่นเสียงละครร้องครั้งแรก ของนาย ต.เจ๊กชวน ซึ่งบันทึกแผ่นเสียงบทละครพระนิพนธ์เรื่องต่าง ๆ ของสมเด็จพระบรมครู (กรมพระนราธิป ประพันธ์พงศ์) นอกจากจะอัดเป็นเรื่องแล้วยังเลือกเพลงละครร้องที่มี ความไพเราะมาอัด ซึ่งไม่ได้ระบุว่ามีมาจากเรื่องใด

แผ่นเสียงตราโพลีโฟนที่พบคือ หมายเลข 2661 BD ฉลากสีชมพู จ้อยลาว หน้า 2 ขับร้องโดยชม้อยกับคณะเทพบันเทิง โดยใช้เครื่องดนตรีไวโอลินในการคลอเสียงร้อง จากหมายเลขที่ระบุสามารถ บ่งบอกถึงวิศวกรที่เดินทางเข้ามาบันทึกแผ่นเสียงคือ ออสการ์ เบลสเช่ (Oskar Blaesche) นอกจากนี้ยังพบแผ่นเสียงตราโพลีโฟนฉลากสีน้ำเงิน หมายเลข 3662 BD เพลงเข้าแปลง ขับร้องโดย แม่ชม้อย แม่เฉลียว

ตราโอเดียน (Odeon)

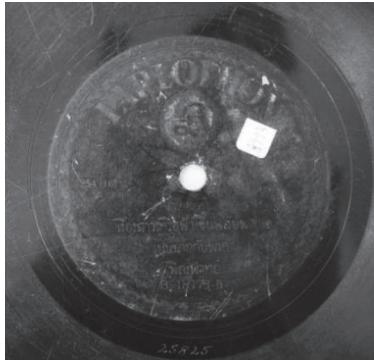
แผ่นเสียงตราโอเดียน เป็นของบริษัท International Talking Machine ประเทศ เยอรมัน ได้เข้ามาบันทึกแผ่นเสียงในสยามในสองช่วงเวลาสำคัญ คือ ช่วงแรกระหว่างปี พุทธศักราช 2451-2457 (ค.ศ. 1908-1914) โดยระบุหมายเลขแผ่นที่บันทึกไว้ของสยาม ตั้งแต่หมายเลข 76000 ถึง 101000 และช่วงที่สอง ในปีพุทธศักราช 2471 จนถึงช่วงที่เกิด สงครามโลกครั้งที่สอง เป็นแผ่นเสียงฉลากสีแดงอยู่ในหมวดหมายเลข A229000 เป็นต้นไป การบันทึกเสียงตราโอเดียนนั้นเมื่อบันทึกแผ่นเสียงจากสยามเสร็จก็ส่งกลับไปผลิตที่ประเทศ เยอรมันและส่งกลับมาจำหน่ายในสยามภายหลัง

แผ่นเสียงละครร้องตราโอเดียนที่พบคือ เรื่องอาหรับร่ำมี ทั้งหมดจำนวน 8 ตอน โดยมีประสาร นางเอกนาครบรรเทอกับลูกคู่ (สะกดตามหน้าแผ่นเสียง) และรับด้วยวงเครื่อง มโหรีของพระเพลงไพเราะ พบทั้งสิ้นจำนวน 38 หน้า ซึ่งปรากฏหมายเลขแผ่น เช่น หมายเลข A229039a-A229039d, A229002a-A229002f เป็นต้น สันนิษฐานได้ว่าน่าจะบันทึก แผ่นเสียงในปีพุทธศักราช 2471 (ค.ศ. 1926) ซึ่งเป็นช่วงที่โอเดียนกลับมาบันทึกเสียงในสยาม ครั้งที่สอง

ตราบัว

แผ่นเสียงตราบัว บันทึกโดยบริษัท International Talking Machine เช่นเดียวกับ โอเดียน ซึ่งบันทึกเสียงในปีพุทธศักราช 2479 (ค.ศ. 1936) แต่ผลิตจากอินเดีย แผ่นเสียง ตราบัวที่พบมีฉลากสีแดง จำนวน 5 หน้า ระบุหมายเลขแผ่น หมายเลข **PL7003** รหัสการผลิต จำนวน 4 หมายเลขคือ **ZP1003, ZP1004, ZP1007** และหมายเลข **PL7004** รหัสการผลิต จำนวน 2 หมายเลขคือ **ZP1005** และ **ZP1010** เป็นของคณะละครร้องปริดาไลย์ เรื่องที่ปรากฏ คือ สาวเครือฟ้า ศรีธนชัย เป็นต้น

การศึกษาข้อมูลกลุ่มคณะละครร้องและการบันทึกแผ่นเสียงกลุ่มละครร้องนั้นสรุปได้ว่า นักแสดงเก่าหรือลูกศิษย์ละครร้องปริดาไลย์ที่ได้แยกออกมาตั้งคณะละครร้องและยังคงแสดงแบบละครร้องปริดาไลย์เป็นหลัก แตกต่างเพียงการพัฒนารูปแบบการแสดงให้ทันสมัยขึ้น จากข้อมูลพบจำนวน 11 คณะ และพบว่า มีเพียง 4 คณะที่ได้บันทึกแผ่นเสียง คือ **คณะนาคร บันเทิงของแม่บุญนาคร คณะเทพบันเทิงของแม่ขม้อย คณะปราโมทย์นครและคณะละคร ปริดาไลย์** จากหลักฐานแผ่นเสียงสามารถสรุปได้ว่า เริ่มมีการบันทึกแผ่นเสียงละครร้องตั้งแต่ พุทธศักราช 2468 (ค.ศ. 1925) จากแผ่นเสียงตราพาร์โลโฟนในช่วงเวลาใกล้เคียงกันแผ่นเสียง ตราฮีสมาสเตอร์สวอยส์บันทึกในปีพุทธศักราช 2469 (ค.ศ. 1926) แผ่นเสียงตราโพลีโฟน และ ตราโอเดียน บันทึกในปี 2471 (ค.ศ. 1928) และยุคสุดท้ายที่พบคือยุคพื้นฟูละครคณะปริดาไลย์ บันทึกแผ่นเสียงในปีพุทธศักราช 2479 (ค.ศ. 1936) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามีการบันทึก แผ่นเสียง ละครร้องในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกัน จึงทำให้เห็นได้ว่าช่วงเวลาตั้งแต่พุทธศักราช 2468-2479 นั้น ละครร้องแบบปริดาไลย์นั้นเป็นที่นิยมและมีนักแสดงที่มีชื่อเสียงมาก ถือได้ว่าละครร้องเป็นอีกยุคเฟื่องฟูในช่วงนั้นและนำมาสู่การบันทึกแผ่นเสียงในเชิงธุรกิจอุตสาหกรรม แผ่นเสียงของเพลงละครร้อง

ภาพ 2 แผ่นเสียง Parlophon
ละคอนร้องสาวเครือฟ้า เพลงขึ้นพลับพลา ๕
แม่บุญนาคกับพวกพินพาทย์
บันทึกเสียงประมาณ พ.ศ. 2470 (ค.ศ. 1925)
ที่มา: หอสมุดดนตรี
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ร.9

ภาพ 3 แผ่น His Master's Voice
นาค ๑ แต่งงานสาวเครือฟ้า เพลงดลหัวเราะ
นางสาวแฉล้ม นางเมือง ร้อง ละคอนปราโมทย์นคร
บันทึกเสียงประมาณ พ.ศ. 2470 (ค.ศ. 1925)
ที่มา: หอสมุดดนตรี
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ร.9

ภาพ 3 แผ่น Odeon เรื่องอาหารบรัคมี น้ำ ๑
ตอนรับหมั้น
ประสาร นางเอกนาครบรรเทอากับลูกคู่
เครื่องมโหรีพระเพลงไพเราะ
บันทึกเสียงประมาณ พ.ศ. 2471 (ค.ศ. 1926)
ที่มา: หอสมุดดนตรี
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ร.9

ภาพ 4 183 แผ่น ตราบัว เพลงลาวกำสวด
(นารถ ถาวรบุตร์)
ในเรื่องสาวเครือฟ้า ของ ปัทมะ
บุบผา และมนัส คณะปรีดาวัลย์
บันทึกเสียงประมาณ พ.ศ. 2479 (ค.ศ. 1936)
ที่มา: หอสมุดดนตรี
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ร.9

2. ประเภทเพลงละครร้องกลุ่มคณะละครร้องปริตาลัยจากแผ่นเสียงโบราณ

จากข้อมูลประวัติการบันทึกแผ่นเสียงเพื่อสืบค้นไฟล์เสียงของแผ่นเสียงของเพลงละครร้อง โดยสืบค้นจากหอสมุดดนตรีวิทยา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล และหอสมุดดนตรีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 หอสมุดแห่งชาติ พบไฟล์เสียงที่ถูกแปลงไฟล์เป็นระบบดิจิทัล (digital) จำนวน 36 ไฟล์ คือ เรื่องสาวเครือฟ้าพบจำนวน 18 ไฟล์ เรื่องสามก๊กพบจำนวน 5 ไฟล์ เรื่องตุ๊กตายอดรัก จำนวน 2 ไฟล์ กรรมแห่งความรัก จำนวน 2 ไฟล์ เรื่องอาหรับรศมี จำนวน 4 ไฟล์ และเพลงไม่ระบุชื่อละครร้อง จำนวน 5 ไฟล์ จากข้อมูลเพลงละครร้องที่พบจากแผ่นเสียงสามารถแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ

1) **เพลงเกร็ด** เป็นสองชั้นของเก่า ที่ใช้ประกอบการแสดงกันมาตั้งแต่สมัยอยุธยา และรัตนโกสินทร์สมัย รัชกาลที่ 1 ถึงต้นรัชกาลที่ 5 ส่วนมากเป็นเพลงเก่าที่คุ้นเคย เคยใช้ในการขับร้องสำหรับละครในและละครนอก เมื่อศึกษาแผ่นเสียงโบราณปรากฏพบเพลงเกร็ดที่ใช้ในละครร้อง 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 เพลงเกร็ดตามแบบโบราณ ซึ่งปรากฏพบในแผ่นเสียงจำนวน 16 เพลง คือ เกริ่นโศก เขมรเอบาง ลาวพุงดำ ล่องน่านใหญ่ ลาวพวน สร้อยลาว สร้อยสาวเล็ก ออกโครง ลาวชมดง ลาวลงสร้ง ญวนเกล้า ลาวเล็ก บุหลันชกมวย สร้อยสนตัด ลาวแพนน้อย และลาวครวญ รายชื่อเพลงทั้ง 16 เพลงนี้ถูกบรรจุอยู่ในเรื่องสาวเครือฟ้า บทพระนิพนธ์ในกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ (2452) ซึ่งทรงได้พระนิพนธ์ไว้ในช่วงเริ่มต้นของการปรับปรุงละครร้อง โดยมีหม่อมต่วนร่วมคัดเลือกเพลงทรงที่ใช้บรรจุลงบทละครในยุคแรกของการประพันธ์บทละคร

ลักษณะที่ 2 เพลงเกร็ดแบบตัดทำนอง จากแผ่นเสียงปรากฏพบเพียงเพลงเดียว คือ เพลงสร้อยสนตัด ซึ่งเป็นทำนองเพลงพวงสร้อยสร้อยสน มักนิยมเรียกว่าเพลงสร้อยสน และเมื่อนำมาปรับปรุงตัดทำนอง จึงเรียกว่า เพลงสร้อยสนตัด มักปรากฏพบในเพลงประกอบโขน ละครและในเพลงละครร้องเช่นกัน

ลักษณะที่ 3 เพลงเกร็ดแบบทำนองเพลงเก่าที่ปรับปรุงใหม่ ปรากฏพบชื่อเพลงจากแผ่นเสียงว่าเพลงขึ้นฤทัย เรื่องกรรมแห่งความรัก ใช้ทำนองเพลงเต่ากินผักบั้ง สองชั้น แต่ปรับเปลี่ยนรูปแบบการขับร้องเป็นการร้องรวบ กล่าวคือ ใช้ทำนองท่อนที่ 1 และ 2 ร้องต่อกัน แล้วเรียกชื่อเพลงเสียใหม่เพื่อใช้ในละครร้อง

2) **เพลงละครร้องที่ประพันธ์ขึ้นใหม่** เพลงกลุ่มนี้เป็นเพลงที่แต่งขึ้นใหม่เพื่อใช้ในละครร้องโดยเฉพาะ เป็นผลงานพระนิพนธ์ในกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์และหม่อมต่วน เพลง

ละครร้องที่พบจากแผ่นเสียงโบราณใหม่ คือ ม่ายบัวสำน เฉฉวน ม่ายคี่ซี้หนั่ง จากเรื่องสามก๊ก เพลงมาเตอลอง สก๊อตแลนด์ ยะสะล่ำ สมอลา จากเรื่องอาหารบรัคมี เพลงไวโอลิน เพลงชมโฉม ญวน ไม่ปรากฏชื่อเรื่อง จากการตรวจสอบข้อมูลกับรายชื่อเพลงละครร้อง ของคณะกรรมการ พิจารณาเพลงละครร้อง ราชบัณฑิตยสถานไม่ปรากฏชื่อเพลงทั้ง 7 อยู่ในรายชื่อที่ค้นพบ แต่ปรากฏชื่อ เพลงม่ายคี่ซี้หนั่ง อยู่ในสารานุกรมเพลงไทยและเพลงสก๊อตแลนด์ ได้ปรากฏ พบชื่อเพลงในบทละครเรื่อง ร้อยดา ของพรานบุรณ จากการศึกษาข้อมูลแสดงได้ว่า การศึกษาครั้งนี้ได้ค้นพบเพลงละครร้องจากแผ่นเสียงขึ้นใหม่จำนวนทั้งสิ้น 10 เพลง คือ เพลงฮ้อเทีย เพลงม่ายบัวสำน เพลงแป๊ะซุน เพลงฉฉวน เพลงมาเตอลอง เพลงสก๊อตแลนด์ เพลงยะสะล่ำ เพลงสมอลา เพลงไวโอลิน และเพลงชมโฉมญวน

ตาราง 1 สรุปข้อมูลแผ่นเสียงโบราณของละครร้องกลุ่มละครร้องปรีดาลัย

เรื่อง (Series)	ตราแผ่นเสียง (Label)	หมายเลข (Number)	เพลง (Song)	คณะละคร ร้อง (Troupe)	นักดนตรี/นักร้อง (Musician/ Vocalist)	ประเภท วงดนตรี (Ensemble)	ปี (Year)
สาว เครือฟ้า	ตราพาร์โลโฟน	B18507-I	ลาวพุงดำ	-	แม่บุญนาคกับพวก	เครื่องสาย จิม	2468 -
	สีแดงเข้ม	B18507-II	ล่องน่าน ใหญ่	-	แม่บุญนาคกับพวก	ออแกน	2470
		B18507-III	ลาวพวน	-	แม่บุญนาคกับพวก		
		B18507-IV	สร้อยลาว	-	แม่บุญนาคกับพวก		
		B18507-V	สร้อยสาว เล็ก	-	แม่บุญนาคกับพวก		
		B18507-VI	อกโครง	-	แม่บุญนาคกับพวก		
		B18507-VII	ลาวชมดง	-	แม่บุญนาคกับพวก		
		B18507-VIII	ลาว ลงสร	-	แม่บุญนาคกับพวก		
		B18507-IX	ญวน เกล้า	-	แม่บุญนาคกับพวก		
		B18507-X	ลาวเล็ก	-	แม่บุญนาคกับพวก		
		B18507-XI	บุหลัน ชกมวย	-	แม่บุญนาคกับพวก		

ตาราง 1 (ต่อ) สรุปข้อมูลแผ่นเสียงโบราณของละครร้องกลุ่มละครร้องปรีดา

เรื่อง (Series)	ตราแผ่นเสียง (Label)	หมายเลข (Number)	เพลง (Song)	คณะละคร ร้อง (Troupe)	นักดนตรี/นักร้อง (Musician/ Vocalist)	ประเภท วงดนตรี (Ensemble)	ปี (Year)
		B18507- XII	สร้อยสน ตัด	-	แม่บุญนาคกับพวก		
		B18507- XIII	ลาวแพน น้อย	-	แม่บุญนาคกับพวก		
		B18507- XIV	ลาวแพน น้อย	-	แม่บุญนาคกับพวก		
		B18507- XV	ลาว ครวญ	-	แม่บุญนาคกับพวก		
		B18507- XVI	ลาวเล็ก	-	แม่บุญนาคกับพวก		
สาว เครือฟ้า	ตราฮีสมาสเต อรัวอยส์	P9154/16- 14815	เกริ่นโศก	ละคอน คณะ ปราโมทย์	นางตาช	พิณพาทย์	2469
	สีเหลือง	P9154/16- 14816	เขมรเอว บาง	นคร	นางสาวฉลัม		
สามก๊ก	ตราพาร์โลโฟน	25837	ฮ้อเหี้ย	-	บุญนาคกับพวก	-	2470
	สีแดงเข้ม	25838	ม่ายบัว सान	-			
		25839	แป๊ะซุน	-			
		25840	จิ้นเก็บ บุบผา	-			
		25841	เฉฉวน	-			
		25842	ม่ายคี่ซี้ หนั่ง	-			
ตุ๊กตา ยอดรัก	ตราพาร์โลโฟน	B18562VII	ตกปลา	-	แม่บุญนาคกับพวก	-	2468
		B18562VIII	ธรี ร้องไห้	-	แม่บุญนาคกับพวก	-	2470

ตาราง 1 (ต่อ) สรุปข้อมูลแผ่นเสียงโบราณของละคร้องกลุ่มละคร้องปรีดาภัย

เรื่อง (Series)	ตราแผ่นเสียง (Label)	หมายเลข (Number)	เพลง (Song)	คณะละคร ร้อง (Troupe)	นักดนตรี/นักร้อง (Musician/ Vocalist)	ประเภท วงดนตรี (Ensemble)	ปี (Year)
กรรม แห่ง ความ รัก	ตราพาร์โลโฟน สีแดงเข้ม	B18531- VII / 82764	ขึ้นฤทัย	-	แม่ชม้อย, แม่ฉวี, แม่มาลี	พิณพาทย์	2471
		B18531- VIII / 82765	ขึ้นฤทัย	-	แม่ชม้อย, แม่ฉวี, แม่มาลี		
อาหรับ รัศมี	ตราพาร์โลโฟน สีแดงเข้ม	B18524-V / 82452	มาเดอ ลอง	-	แม่บุญนาคกับพวก	พิณพาทย์	2471
		B18524-X / 82457	สก็อต แลนด์	-	แม่บุญนาคกับพวก	พิณพาทย์	
		B18540-II / 82461	ยะสะลำ	-	แม่บุญนาคกับพวก	พิณพาทย์	
		B18540-IX / 82468	สมาลา	-	แม่บุญนาคกับพวก	พิณพาทย์	
ไม่ระบุ ชื่อเรื่อง	ตราพาร์โลโฟน	B181644-I (25758)	กุหลาบ เสียงใหม่ 1	-	ชั้น ช้อย ร้อง	พิณพาทย์	2470
		B181644-II (25759)	กุหลาบ เสียงใหม่ 2	-	ชั้น ช้อย ร้อง	พิณพาทย์	
		B18745-I 1	ไวโอลิน	-	แม่บุญนาคกับพวก		2468 -
		B18745-II 2	ไวโอลิน	-	แม่บุญนาคกับพวก		2470
		B18761-I	ชมโฉม ญวน	-	แม่บุญนาคกับพวก		

3. องค์ประกอบเพลงละครร้องจากแผ่นเสียงโบราณ

การศึกษาองค์ประกอบเพลงละครร้องกลุ่มละครร้องปริตาลัยได้ศึกษาและวิเคราะห์เพลงจากแผ่นเสียงโบราณ โดยเลือกประเด็นที่สำคัญในวิเคราะห์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบเพลงละครร้องที่สำคัญดังนี้ รูปแบบและวิธีการการขับร้อง บทละครร้อง วงดนตรีที่ใช้ในการบันทึกแผ่นเสียงและการตั้งชื่อเพลงละครร้อง

1) รูปแบบและวิธีการขับร้อง

การขับร้องถือเป็นใจหลักสำคัญประการหนึ่งของละครร้อง ถ้าเป็นการแสดงสดบนเวทีผู้แสดงจะต้องมีความสามารถทั้งขับร้อง การแสดง การตีบท การแสดงอารมณ์ของตัวละคร อีกทั้งความจำทำนองเพลงด้วยเช่นกัน ในทางตรงกันข้ามกับการบันทึกแผ่นเสียง ใช้ทักษะการขับร้องประกอบกับการจินตนาการตามบทละครที่ร้องเท่านั้น และสามารถบันทึกแผ่นเสียงได้แค่เพียงเพลงละครที่ใช้แสดงและบทเจรจาบ้างเพียงเล็กน้อย เนื่องด้วยข้อจำกัดของแผ่นเสียงสามารถบันทึกได้ประมาณสามนาที่เท่านั้น จึงทำให้ต้องปรับ ตัดทอนเหลือเพียงสิ่งสำคัญในการบันทึกแผ่นเสียง

การศึกษาทำนองร้องจากแผ่นเสียงโบราณ พบว่า มีรูปแบบการร้องแบบต้นบทและลูกคู่ อย่างละครประเภทอื่นแต่ไม่ได้แบ่งตามฉันทลักษณ์ของบทร้อง กล่าวคือ เพลงละครร้องจะให้ตัวแสดงเป็นผู้ขับร้องเนื้อร้อง เพื่อเป็นการสื่อสารเรื่องราวของบทละคร โดยให้ลูกคู่เป็นผู้ร้องเอื้อนสอดแทรกทำนอง ร้องทวนบทและร้องเน้นในคำของบทละคร ซึ่งถือได้ว่าเป็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญของรูปแบบการขับร้อง เพลงละครร้องซึ่งเป็นวิธีการที่พบจากแผ่นเสียงเช่นกัน

ส่วนวิธีการขับร้องเพลงละครร้อง พบว่า วิธีการออกคำร้องมีการผันคำแบบไม่มีเอื้อนแทรก เป็นการผันคำตามทำนอง เน้นการออกคำร้องให้ชัดเจน ส่วนวิธีการเอื้อนมีลักษณะการใช้เอื้อนโดด คือ สร้างทำนองเอื้อนตามทำนองหลักโดยไม่ได้แปลหรือตกแต่ง ร้องตรง ๆ ออกคำตรง ๆ เพื่อเน้นใจความในการสื่อสารเรื่องราวของบทละครเป็นสำคัญ

ตัวอย่างการร้องเอื้อนของลูกคู่ เพลงลาวพุงดำ จากละครเรื่องสาวเครือฟ้า

--- เออ	- เอ่อ -เอย	--- เจ้า	เอย	เจ้า	ฮื้อฮื้อ สาย	- -น้ำผึ้ง	- เออ - -
--- ร	- ด - ฟ	--- ช	ฟ ช - ล	--- ล	รื ด - ลดี	- - ดิ ฟ	- ล - -

ลูกคู่

สม	เอ่อ คนี้	ฮื้อฮื้อหน้า	ฮื้อฮื้อ แดง	เอ่อเออ ฮื้อเออ	เอ่อเออฮื้อ เออ	เอ่อเออฮื้อ เออ	เอ่อเออฮื้อ เออ
--- ฟช	ร ฟ - ช	ล ช - ฟร	ช ฟ - ฟ	(ช ล ดิ ล	ช ล ดิ ล)	(ฟ ช ลช	ฟ ช ลช)

เอ่อเออฮื้อ เออ	เอ่อเออฮื้อ เออ	เอ่อเออฮื้อ เออ	เอ่อเออฮื้อ เออ	เอ่อเออ เออเอื้อ	เออ ดั่ง	เอ่อ แป้ง	ศรี
(ร ฟ ฟฟ	ร ฟ ฟฟ)	(ดิ รื ฟ รื	ดิ รื ฟ รื)	ฟ ล ดิ รื	- ฟ - ช	- ฟ - ดิ	ล ช - ฟ

2) บทละครเรื่อง

บทละครเรื่องประกอบด้วยเนื้อเรื่องที่มีลักษณะบทประพันธ์ประเภท กลอนสี่ กลอนหก และกลอนแปด สำหรับการเรียกชื่อเพลงพบว่า บางครั้งทำนองเพลงเดียวกันแต่อาจเรียกชื่อเพลงต่างกัน เนื่องจากเมื่อนำบทละครมาใช้กับการบันทึกแผ่นเสียงที่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา สามารถบันทึกได้เพียงสามนาทีกั้น ทำให้มีการดัดแปลง ปรับปรุงบทโดยเน้นเพลงเป็นสำคัญ กล่าวคือ ถ้าช่วงใดของบทละครที่ใช้เพลงเดียวกัน ก็จะนำบทละครเรื่องมาบันทึกแผ่นเสียงต่อกัน ไม่นับเรื่องราวแต่เน้นเพลงเป็นสำคัญ เช่น เพลงฮื้อเทีย เรื่องสามก๊ก ใช้บทร้องของการเบิกโรงและต่อด้วยเนื้อเรื่องตอนที่ 1 กลอุบาย มาร้องต่อกัน จึงทำให้ไม่เห็นความต่อเนื่องของบทละครดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทละครเรื่องสามก๊ก

เบิกโรง

ฮื้อเทีย ๑มหุรีดิถี, เบิกโรง, หงบูเทียน, อัญเชิญเทียน, เฉซเซี, หลีซีหมิน, เลอมังกร, ร่อนโพยม, โอมวาทิน, อวยพรภิญ, เถาว์ยั้ง, จั๋วหนิงไทย, บรรเทิงมนัส, ทศนา, มหาชน, พันมงคล, สมาคม, สมสมัย เฉลิมหลัก, ศักดิ์สง่า, ปรีดาลัย โดยแบบใหม่, ละไมเหมาะ,..

ตอนที่ 1 กลอุบาย

อ้อเทีย

เดียมกั ๑ (ใน) ลีไปเห็นเตียวเซี่ยน เจียนตลิ่ง สวยที่หนึ่งพึงจิตจ้องพิศหน้า
(ลีไป) กำลังสวยามราวจะหยาดฟ้า ดูดวงหน้าน่ารักสลักแฉ่ ทั้งสองแค้น
แย้มยิ้มจิ้มลิ้มรับ ผมดำขลับ ตาคมสวยสมแ่ง,...
(กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์, 2458)

3) วงดนตรี

วงดนตรีที่บรรเลงประกอบการบันทึกเสียงละครร้องในการบันทึกแผ่นเสียงเพลงละครร้อง ได้แก่ วงปี่พาทย์ไม้แข็ง วงปี่พาทย์ไม้นวมและวงเครื่องสายผสมฆ้องมโหรี ออกแบบจากการเลือกใช้วงดนตรีดังกล่าวสามารถแสดงให้เห็นว่า การใช้วงปี่พาทย์ไม้แข็งได้รับรูปแบบการบรรเลงประกอบจากการแสดงโขนและละครไทย ส่วนวงปี่พาทย์ไม้นวมนิยมใช้ในยุคต้นของละครร้อง นิยมใช้บรรเลงประกอบละครร้องเป็นพื้น ใช้บรรเลงรับส่งเป็นหลัก บางเพลงใช้ซออู้สืบลอยไปกับร้องบ้าง จึงสะท้อนให้ความหลากหลายของการใช้วงดนตรีบรรเลงประกอบในแผ่นเสียง การใช้วงปี่พาทย์ทั้งสองนี้เป็นไปตามขนบการบรรเลงประกอบการแสดงละครไทยมาแต่เดิม สำหรับวงเครื่องสายผสมฆ้องมโหรีและมโหรี เป็นวงดนตรีที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 6 โดยแม่แก้ว (ประวดี โคจาริก) เป็นผู้นำในการใช้วงเครื่องสายผสมโดยปรับเสียงของเครื่องดนตรีที่มาประสมเป็นระดับ “เพียงออ” ให้เข้าระบบเสียงของไทย ใช้บรรเลงประกอบละครร้องซึ่งเป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก คณะละครร้องที่ใช้วงเครื่องสายผสมฆ้องมโหรีและมโหรีบันทึกแผ่นเสียง คือ คณะนครบันเทิงของแม่บุญนาค ที่มีแม่แก้วเป็นผู้ช่วยเขียนบทและบรรจเพลงสำหรับการแสดง โดยใช้บรรเลงรับส่งและการบรรเลงคลอร้อง เบา ๆ กับการร้อง

4) การตั้งชื่อเพลงละครร้อง

องค์ประกอบของบทละครร้องที่สำคัญประกอบด้วย บทประพันธ์และเพลงที่ใช้ประกอบ ในช่วงยุคแรกของการพัฒนารูปแบบบทละครร้อง ยังคงใช้เพลงเกร็ดตามแบบโบราณ โดยบรรจเพลงตามชื่อของเพลงนั้น ๆ เช่น สร้อยสาวเล็ก ออกโครง ลาวชมดง ลาวลงสรองญวนเกล้า ในบทละครเรื่องสาวเครือฟ้า เป็นต้น ต่อมาได้นำทำนองเพลงเก่ามาตัดทอน ปรับปรุงขึ้นใหม่ให้มีความกระชับ เหมาะสมกับการแสดง โดยจะระบุคำว่า “ตัด” ต่อท้ายชื่อเพลงนั้น ๆ ทำให้รู้ว่าเพลงนี้เป็นเพลงทำนองที่ถูกตัดทอนมา เช่น เพลงสร้อยสนตัด วิลันดาตัด ทะแยะตัด เป็นต้น ภายหลังได้ประพันธ์เพลงขึ้นใหม่ใช้สำหรับละครร้องโดยเฉพาะและตั้งชื่อเพลงขึ้นใหม่โดยตั้งชื่อตามตัวละครบ้าง ตั้งชื่อตามอารมณ์ของเพลงบ้าง บางครั้งเพลงเดียวกันใช้เรียก

ต่างกัันดังที่ปรากฏ คือ หน้าแผ่นเสียงระบุ **เพลงชื่นฤทัย** แต่ในบทละครกรรมแห่งความรักของ นายเชื้อ อินทรพิุต (2471) บรรจุชื่อเพลงว่า **เพลงหวานหู** ทำซึ่งแสดงให้เห็นถึงความอิสระในการเรียกชื่อเพลงและ การปรับเปลี่ยนที่นำเพลงไปใช้ในบริบทที่แตกต่าง จากความอิสระในการตั้งชื่อเพลงนี้เอง ทำให้ในบางครั้งเกิดความสับสนและเป็นเรื่องยากลำบากต่อการสืบค้นข้อมูลและการตรวจทานเพลงละครร้อง

สรุปผล

ในปลายสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ละครร้องได้ถูกพัฒนาปรับปรุง จากการแสดงละครไทยผสมรวมกับการแสดงอย่างตะวันตกโดยพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ กลายเป็นละครร้องอย่างไทยขึ้น เรียกว่า “ละครปริดาลัย” ได้เปลี่ยนแปลงการลำดับท่อนอย่างละครไทยมาเป็นการใช้กิริยาท่าทางอย่างสามัญชน ทำให้มิติของละครเกิดความสมจริงเข้าใกล้ชีวิตจริงกับผู้ชมมากขึ้น

การสืบค้นข้อมูลและหลักฐานปฐมภูมิทำให้ทราบว่า ครั้งหนึ่งละครปริดาลัยได้เคยเป็นที่นิยมสูงสุดของชาววังตลอดจนบุคคลภายนอก จะเห็นได้จากการตั้งคณะละครร้องของบรรดาศิษย์เก่าของกรมพระนราฯ มีจำนวนมากถึง 11 คณะ ในจำนวนนี้มี 4 คณะที่ได้บันทึกเพลงละครร้องลงแผ่นเสียง ได้แก่ คณะนาครบันเทิง คณะเทพบันเทิง คณะปราโมทย์นครและคณะปริดาลัย (ฟื้นฟูขึ้นใหม่) ในช่วงปลายรัชกาลที่ 6 พบแผ่นเสียงจำนวนห้าตราสินค้า คือ พาร์โลโฟน บันทึกในพุทธศักราช 2468 ฮีสมาสเตอร์สวอยส์ บันทึกในพุทธศักราช 2469 โอเดียน บันทึกในพุทธศักราช 2471 โพลีโฟน บันทึกในพุทธศักราช 2471 รวมทั้งแผ่นเสียงตราบัว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระหว่างพุทธศักราช 2468-2479 เป็นยุคที่ละครร้องแบบปริดาลัยเฟื่องฟูที่สุด เหตุผลประการหนึ่งเนื่องมาจากการได้รับการอุปถัมภ์จากเจ้านายชั้นสูงและการเห็นช่องทางการประกอบธุรกิจทั้งจากการแสดงและการบันทึกแผ่นเสียง ก่อนที่ละครปริดาลัยจะลดความนิยมลงเนื่องจากการเข้ามาของภาพยนตร์เงียบ

วิธีการดิสโคกราฟีสามารถจำแนก เพลงที่บันทึกแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ (1) **เพลงไทยเดิมประเภทเพลงเกร็ดสองชั้น** แบ่งได้สามลักษณะ คือ เพลงเกร็ดตามแบบโบราณ เพลงเกร็ดแบบตัดทำนอง เพลงเกร็ดทำนองเก่าที่ปรับปรุงใหม่ ซึ่งผลของการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของ พูนพิศ อมาตยกุล และ ชมนาด กิจจันทร์ (2556) ในประเด็นเรื่องการจัดหมวดหมู่ประเภทเพลงของละครร้อง ในขณะเดียวกันจากการดิสโค กราฟี ข้อมูลหน้าแผ่นเปรียบเทียบกับบทละครต้นฉบับ และการดิสโคโลจี วิเคราะห์ทำนองเพลงที่บันทึกในแผ่นเสียง ด้วยวิธีการทางดนตรีวิทยา ทำให้ได้พบประเด็นใหม่ที่เพิ่มเติมจาก พูนพิศ อมาตยกุล และ ชมนาด กิจจันทร์

(2553) คือ รูปแบบของเพลงเกร็ดรูปแบบที่สาม “เพลงเกร็ดทำนองเก่าที่ปรับปรุงใหม่” ด้วยการรวบทำนองเพลงสองท่อนรวมเป็นท่อนเดียวกัน โดยมีเค้าทำนองเดิมจากเพลงเต่ากินผักบั้ง สองชั้น แต่เรียกที่หน้าแผ่นว่า “เพลงขึ้นฤทัย” และระบุในบทละครต้นฉบับว่า “หวานหู” ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้การสืบค้นทำนองเพลงเก่าเป็นไปได้ยาก (2) เพลงละครร้องที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ เป็นกลุ่มเพลงที่แต่งขึ้นใหม่สำหรับสำหรับละครร้องโดยเฉพาะ ได้แก่ เพลงฮ้อเทีย เพลงมายบัวसान เพลงแป๊ะซุน เพลงฉนวน เพลงมาเดอลอง เพลงสก็อตแลนด์ เพลงยะสะล่า เพลงสมาลา เพลงไวโอลิน และเพลงชมโฉมฉนวน เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า การเลือกใช้หรือประพันธ์เพลงจะต้องคำนึงสำเนียงภาษาที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่องและสัญชาติของตัวละครด้วยเช่นกัน

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1) ผลจากการศึกษา พบว่า เพลงละครร้องที่ปรากฏในบทละครร้องมีอยู่จำนวนมากที่ยังไม่ได้มีการสืบค้นข้อมูล เช่น คณะนาครบันเทิง ของแม่บุญนาคร มีบทละครอยู่จำนวน 130 กว่าเรื่อง คณะปราโมทย์บันเทิงมีบทละครกว่า 20 เรื่อง เป็นต้น ดังนั้นหากมีผู้สนใจศึกษาในเพลงละครร้อง ยังสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้เพื่อเป็นการขยายความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาทางดนตรี

2) ในการวิจัยพบว่ามีเพลงละครร้องที่ประพันธ์ขึ้นใหม่มีความน่าสนใจ สามารถศึกษาในเชิงลึกทางดนตรีเช่น หลักการประพันธ์เพลงละครร้อง ลักษณะเฉพาะทางดนตรีที่พบในเพลงละครร้องที่แต่งใหม่ เป็นต้น

3) การศึกษาข้อมูลทางดนตรีประกอบละครร้องจากแผ่นเสียงพบข้อมูลทางดนตรีบางแผ่น พบว่ามีร่องรอยผู้ควบคุมวงที่ปรากฏอยู่บนฉลากแต่ไม่พบรายชื่อนักดนตรี อย่างไรก็ตาม สามารถศึกษาประวัติศาสตร์นักดนตรีเพื่อนำข้อมูลมาเชื่อมโยงทางวิชาการและเป็นประโยชน์ในการศึกษาดนตรีต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมศิลปากร. (2533). *บรรณานุกรมพระนิพนธ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์นราธิปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์.
- กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์. (2452). *บทละครเรื่องสาวเครือฟ้า*. [เอกสารอัดสำเนา]. กรุงเทพฯ: ศุภการจำรูญ.

- กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์. (2458). *บทจ๊วอย่างใหม่ เรื่องราชพงศาวดารจีน ยุคสามก๊ก ชุด ตั้งโต๊ะหลงกลนางเตียวเซียน*. [เอกสารอัดสำเนา]. พระนคร: บุญช่วยเจริญ.
- เชื้อ อินทรชุต. (2471). *บทละครร้องเรื่องกรรมแห่งความรัก สำหรับคณะละครนาครบรรเทอง*. [เอกสารอัดสำเนา]. พระนคร: อักษรนิติ.
- พิชิต ชัยเสรี. (2559). *สังคีตลักษณะวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2540). *ลำนำแห่งสยาม*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- พูนพิศ อมาตยกุล และ ชมนาด กิจจันทร์. (2553). “ผลการวิเคราะห์เพลงละครร้องขึ้นต้นจาก *บทละครร้อง 169 เรื่อง*” เสนอต่อคณะกรรมการราชบัณฑิตยสถาน. สำเนาเอกสารงานเพลงละครร้อง 12 มิถุนายน 2553.
- พูนพิศ อมาตยกุล และ ชมนาด กิจจันทร์. (2556). *ละครร้อง: ประวัติและความเป็นมาในรอบ 100 ปี*. ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นางสุดจิตต์ ดุริยประณีต อนันตกุล (น. 232-274). กรุงเทพฯ: นานาสีพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

- Mitchell, J. L. (2017). Thai Siamese records industry 1903–1940. *The Lindstrom Project*, 9, 18-26.
- Wells, D. A. (2010). *A history and discography of the bassoon in jazz* (Doctoral Dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 3421943)
- Yampolsky, P. B. (2013). *Music and media in the Dutch East Indies: Gramophone records and radio in the late colonial era, 1903-1942* (Unpublished Doctoral Dissertation). University of Washington, USA.

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธรรณัท หินอ่อน อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีและการแสดง
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อีเมล: tharanat@kku.ac.th, tharanat23@hotmail.com

หมายเหตุ: งานวิจัยนี้ได้รับสนับสนุนทุนจากกองทุนบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ประจำปี 2561